

Pripravme sa na ďalšiu vlnu pandémie hraboša poľného

Hraboš poľný v posledných rokoch zlikvidoval úrodu za milióny eur. Poľnohospodári preto hľadajú spôsob ako nad týmto neúnavným hlodavcom zvíťaziť. Pomôcť im môže aj staronový spôsob, ktorý nie je finančne náročný. Odborníci sa zhodujú, že ďalšia vlna vyčistiť hraboša príde už čoskoro.

V roku 2014 sa v Trnavskom kraji rozšíril hraboš poľný a zlikvidoval obrovské množstvo úrody. Poľnohospodári a aj zástupcovia samosprávy spoznali a začali hľadať možnosti ako eliminovať tohto škodcu. Vznikla spolupráca s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre a následne aj spolupráca s Ochranou dravcov na Slovensku.

„Katedra ekológie a environmentalistiky UKF v Nitre od roku 2015 monitoruje hraboša poľného na vybraných územiach Trnavského kraja. Vytvorili sme partnerstvo, ktoré je prospešné pre všetkých - pre poľnohospodárov, výskumníkov, ale hlavne pre prírodu. Má to ďalekosiahle prínosy," povedal predseda Regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Bratislava Jozef Šumichrast, ktorý bol iniciátorom spolupráce s odborníkmi.

Gradačné cykly sú pre hraboša typické a je to aj základný evolučný úspech tohto druhu. Otázkou teda nie je či, ale kedy opäť zaútočí vo zvýšenej miere. V roku 2019 sa jeho sila opäť prejavila naplno. Podľa monitoringu Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory dosiahli škody, spôsobené hrabošom v roku 2019 asi 13,5 mil. eur (z toho približne polovicu predstavovali straty na plodinách v Trnavskom kraji). V roku 2020 sa škody znížili a dosiahli takmer 2,8 mil. eur.

Za všetkým je spolupráca

Na ochranu pred týmto škodcom sa využívala predovšetkým chemická ochrana v podobe prípravkov Stutox a Ratron. Ich cena je však vysoká a účinnosť otázna. Osobitne náročné bolo použitie priamo do nôr, pretože plošná aplikácia je zakázaná. Celodenná vlhkosť napríklad v jesenných mesiacoch do značnej miery deaktivovala účinky týchto prípravkov.

Tradičné konvenčné spôsoby nevychádzali úplne podľa predstáv, vysoké ekonomické škody tak nútili pestovateľov hľadať aj iné cesty. „Pred dvomi rokmi sme oslovili združenie Ochrana dravcov na Slovensku a v spolupráci s nimi sme inštalovali 25 búdok a vyše 100 tzv. 'téčiek' na poliach. Dravce sme u nás dovtedy veľmi nevideli, ale po zavedení týchto opatrení sa tu už začali objavovať a dokonca mali aj mláďatá. V tom čase sme to brali už ako poslednú možnosť, pretože výskyt hraboša bol u nás enormný a chemická ochrana je finančne náročná," povedal Oliver Slezák z Farmy Slezák, s. r. o., Cifer a dodal: „S odstupom času som s tým spokojný. Bolo vidieť, že dravce chytajú hraboše. Nemôžeme to však brať tak, že dravce sú všeliakom a že vychytajú 100 % hlodavcov. Nazdávam sa, že by mala byť kombinácia biologickej aj cielenej chemickej ochrany."

Podľa odborníkov nejde o objavenie prelomového vynálezu, ale o návrat do minulosti a o využitie pozitívnych príkladov zo zahraničia.

„Ide o spôsob, ktorý využívali naši starí rodičia. K intenzívnejšej spolupráci s poľnohospodármi sme sa dostali kvôli nárastu populácie hraboša v roku 2019, ktorý bol najmä v okolí Trnavy. Odvtedy spolupracujeme s približne 15 poľnohospodárskymi subjektami," hovorí Roman Slobodník zo združenia Ochrana dravcov na Slovensku.

Poľnohospodárom pomáhajú buď priamo v teréne alebo pri dizajnovaní plochy pre inštaláciu búdok a tzv. 'téčiek' na poliach. Drevené barličky v tvare písmena T, osadené na veľkých kultúrnych dieloch, sú vhodné prakticky pre všetky druhy dravcov, ktoré sa na poliach vyskytujú. Búdky sú určené pre sokola myšiara a myšiarku ušatú, ktoré v búdkach hniezdia a ktorých potravou je práve najmä hraboš poľný.

„Sokol alebo myšiarka každý deň skonzumuje jedného až troch hrabošov - v závislosti od toho, aký energeticky náročný deň absolvujú. V prípade, že krmia 6 mláďat, ktoré sú v hniezde alebo v búdke, rodičovský pár potrebuje uloviť vyše 25 hrabošov denne. Ak sokol hniezdi jeden mesiac a mláďatá odlietajú z týchto lokalít až neskôr, potom sú tie čísla pre poľnohospodárov určite zaujímavé. Vytvorí sa tak značný tlak na populáciu hraboša, pričom najväčší je v mesiacoch máj až august," uviedol Roman Slobodník.

Viac znamená viac

Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora plne podporuje biologickú ochranu plodín pred škodcami akými sú aj hraboše. Aj preto odporúčame poľnohospodárom, aby túto problematiku nepodcenili ani v týchto dňoch, kedy sú ešte porasty nízke a dravce tak môžu znížiť výskyt hrabošov na poliach. „Tematika biologickej ochrany plodín pred škodcami potrebuje väčšiu osvetu a publicitu. Poľnohospodári si totiž musia uvedomiť, že práve táto forma ochrany je veľmi jednoduchá, finančne nie je nákladná a že sa ňou dosahujú veľmi dobré výsledky," vysvetlil J. Šumichrast.

Rôzne druhy vtákov sa z poľnohospodárskej krajiny postupne presúvajú do miest. Vhodným riešením tejto situácie je práve inštalácia búdok do vetrolamov či do poľných lesíkov. Na to, aby bola efektivita redukovania počtu hlodavcov väčšia, je potrebné, aby sa do takejto formy ochrany zapojilo čo najviac poľnohospodárov.

„Viac poľnohospodárov zaujímajúcich sa o túto formu ochrany sa rovná viac búdok a teda aj viac sokolov a myšiarok a väčší tlak na populáciu hraboša," konštatoval Roman Slobodník.

Ako už bolo spomenuté, otázkou nie je to či, ale kedy bude opäť populácia hraboša poľného veľká a ako potrápi našich pestovateľov. Na ďalšiu vlnu pandémie tohto jedinca, ktorý za deň skonzumuje približne 4,5 g obilia a 22,6 g zelených častí rastlín, čo predstavuje približne 1,6 kg obilia a 8,2 kg zelených častí rastlín za rok, je nevyhnutné pripraviť sa už teraz. Tento rok by mal byť podľa Romana Slobodníka z Ochrany dravcov na Slovensku ešte relatívne pokojný. Krivka výskytu hraboša by podľa neho mala výraznejšie rásť v roku 2023.